

Sop153 Proměny moderní společnosti

základní pojmy pro náležité porozumění zadání okruhů:

tradiční společnost

moderní společnost

raně moderní společnost (konec 18. století – 1. polovina 20. století)

pozdně moderní (také riziková či informační) společnost (od poloviny 20. století – dosud)

1) Vyberte nejdůležitější sociologické termíny, které mají uplatnění v sociální pedagogice. Pomocí těchto pojmů dále charakterizujte moderní společnost a její vývoj. Vysvětlete přitom, co ve vztahu k těmto pojmům znamená „ideální typ“ a jak se s ideálními typy v sociálně vědním výzkumu pracuje.

2) Charakterizujte tradiční společnost a proměnu tradiční společnosti v moderní. Určete, kdy a proč k této změně docházelo, jaké byly hlavní procesy (události), prostřednictvím kterých k této změně docházelo. Doložte tyto změny na konkrétním příkladu (českých zemí, případně jiných států).

3) Určete, které instituce moderního státu byly důležité pro vznik moderní společnosti. Jaká byla pozitiva a negativa moderní společnosti v první polovině 19. století. Jaké prostředky moderní společnost našla k tomu, aby se vyrovnala s negativy raně moderní společnosti.

4) Vysvětlete, jakou roli pro vznik moderní společnosti sehrálo vzdělávání mas – především zavedení povinné školní docházky – a co v tomto kontextu znamená Gellnerův pojem „sémantická povaha práce“. Vysvětlete metaforu chrám-výtah-pojišťovna a její další možné aplikace.

5) Vytyčte a vysvětlete důvody, proč se jedním z prostředků stabilizace moderní společnosti stal nacionalismus. Popište pozitivní a negativní stránku nacionalismu. Vysvětlete, jak se nacionalismus podílel na formování moderních společností (především v Evropě). Vysvětlete pojem metodologický nacionalismus.

6) Vysvětlete, jak s moderním společností souvisí koncept sociálního státu, jakou roli sociální stát hrál a hraje, jaká pozitiva a negativa sociální stát přinesl a proč se dnes mluví o krizi sociálního státu.

7) Popište, jak se raně moderní společnost začala v polovině 20. století proměňovat ve společnost pozdně moderní (či rizikovou, nebo informační). Popište, jaké faktory k tomu vedly. (Můžete doplnit o Komenského mýtus - Pampédie).

8) Charakterizujte, v čem spočívá charakter rizikové (pozdně moderní či informační) společnosti. Vysvětlete, jak vznik rizikové společnosti souvisí s celkovým vývojem moderní společnosti a jak se v pozdně moderní společnosti proměňuje role nacionalismu.

9) Na základě vlastní znalosti vývoje moderní společnosti od její rané k její pozdně moderní formě a na základě další přečtené literatury stanovte další možné scénáře vývoje pozdně moderní společnosti. (Můžete zde využít teorií urbanizace, rozvoj ICT nebo pojmy H. Rosy: akcelerace a rezonance).

10) Na základě širšího socio-historického vývoje představte vybrané sociologické teorie a vybrané klíčové sociologické termíny. Představte využití sociologie v sociálně - pedagogickém výzkumu (návrh možného výzkumu opřeného o relevantní sociologickou literaturu).

DOPORUČENÉ TEXTOVÉ ZDROJE PRO VYPRACOVÁNÍ OKRUHŮ

(u zkoušky bude ceněna práce s jakýmkoli **DALŠÍMI ODBORNĚ VHODNÝMI zdroji**):

(řazeno podle časové osy okruhů, nikoli abecedně)

Gellner, E. (2002). *Nacionalismus*. Brno: CDK.

Keller, J. (2011). *Soumrak sociálního státu*. Praha: SLON.

Beck, U. (2004). *Riziková společnost. Na cestě k jiné modernitě*. Praha: SLON.

Beck, U. (2014). *Dálková láska. Životní formy v globálním věku*. Praha: SLON.

Giddens, A. (2010). *Důsledky modernity*. Praha: SLON.